

Új „műfaj” a nyelvtudományban?
Sz. Bakró-Nagy Marianne – Kontra Miklós (szerk.):
A nyelvészetről — egyes szám, első személyben.

MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest 1991. 270 oldal.

Nem mindennapi — a nyelvtudományunk történetében ritkaságszámba menő, ha nem egyedülálló — kiadvánnyal lepte meg az MTA Nyelvtudományi Intézetének két munkatársa, Sz. Bakró-Nagy Marianne és Kontra Miklós a szakmai köröket. A szakirodalomban jártas olvasó már eddig is meggyőződhetett Sz. Bakró-Nagy Marianne és Kontra Miklós új iránti fogékonyságáról, s most „... a magyar nyelvészet története iránti érdeklődésüket” is bizonyítandó, azzal a kéréssel fordultak levélben a hazai és külföldön élő magyar nyelvészek idősebb nemzedékéhez, amely az utóbbi fél évszázadban jelentős szerepet játszott nyelvtudományunk szemléletének és módszertanának megújításában és átalakításában, hogy adjon választ a következő kérdésekre:

- „1. Mitől nyelvész a nyelvész? Vannak-e olyan egyéniségjegyek, amelyek a nyelvészt jellemzik?
2. Ön hogyan vált nyelvesszé? Nyelvesszé válásában volt-e valakinek, valaminek döntő hatása?
3. Mely intézményekben talált kezdvész körülményeket nyelvészeti kutatásaihoz?
4. Hogyan alakultak ki és hogyan változtak nyelvészeti nézetei?
5. A nagy egyéniségek milyen szerepet játszottak pályáján, a tudományterület alakításában?
6. Véleménye szerint milyen irányzatok hatottak, hatnak a magyar nyelvészetre?” (VIII)

A kötet előszavában a két szerkesztő arról nem beszél, hogy hány nyelvészt kértek fel válaszára, csupán arról értesülünk, hogy a felkérték kisebb hányada nem válaszolt a kérdésekre, és voltak olyanok is, akik elzárkóztak a kötetben való részvételtől. A szerkesztők tapintatára vall, hogy sem az első, sem a második csoport tagjait nem említik név szerint. Részemről is méltánytalan eljárás lenne, ha ezért ezt a több szempontból is igen jelentős kiadványt „foghíjas”-nak nevezném. Viszont azt sajnálhatjuk, hogy nyelvészeink közül sokan hiányoznak, nemcsak a hazaiak, hanem a külföldön élők közül is.

Amint a kötet előszavában írják, a szerkesztőket a nyelvtudomány története iránti érdeklődésükön kívül egy amszterdami kiadvány (First Person Singular. Szerk. B.H. Davis és R. O’Cain. John Benjamins, Amsterdam 1980) készítette és ihlette ennek a kötetnek a napvilágra hozatalára. Az említett First Person Singular kötetben tizenhat amerikai nyelvész vall eddig megített életútjáról, a magyar testvérpárjában huszonkét hazai és nyolc külföldön élő nyelvészünk tesz eleget a két szerkesztő felkérésének.

A nyelvészetéről — egyes szám első személyben vallomásai nemcsak azért szerföltött jelentősek, mert bevilágítanak egy-egy nyelvtudósunk tudományos szemléletébe és elének tárják, szinte „átvilágítják” tudományos hitvallásukat, hanem azért is, mert ezek a vallomások egyúttal a mai és a közelmúlt magyar nyelvtudományának az intellektuális légkörét is jelentik, mindannak a szellemi tevékenységnek a színvonaláról és értékéről is tanúskodnak, amit a nyelvészettel kapcsolatban hazai és külhoni magyar nyelvészeink folytatnak. Egyszóval: ezt a kötetet a mai magyar nyelvtudomány egy kisebbfajta, tanulmányokban bővelkedő, tudományos seregszemléjének is tekinthetjük. A vallomások az indíttatástól, vagyis attól függetlenül is, hogy valaki már viszonylag korán elkötelezte

magát a nyelvészettel, vagy valamely véletlen esemény vagy élmény terelte a nyelvészet területére, — egyöntetűen arról tanúskodnak, hogy nyelvtudósaink szenvedéllyel művelik szakágazatukat, ami az egyre fogyó anyagi juttatások ellenére is biztosíték arra, hogy nyelvtudományunk egyre érettebbé válik a reáharuló feladatok teljesítésében.

Nem lehet feladatunk kollégáink vallomásainak a minősítése, mert az egyén elidegeníthetetlen joga, hogy nyelvesszé válását a legjobb tudása és meggyőződése szerint — lelkiismereti aggályok nélkül — tárja a szakmai nyilvánosság elé. Viszont a kívülről ismert is, aki valamennyire jártas a nyelvtudomány berkeiben és többé-kevésbé ismeri az egyetemes tudomány mozgását, megvan a joga arra, hogy ezekből a vallomásokból — nem a csálhatatlanság igényével — bizonyos következtetéseket vonjon le nyelvtudományunk múltjára, mai helyzetére, jövőbeli feladataira, esetleges mulasztásaira vonatkozólag. Mert túlzás nélkül állíthatom, tanulságok és bizonyos következtetések nyelvtudományunk múltjára, mai állapotára, szemléletmódjára és távlataira vonatkozóan bőven akadnak ebben a kötetben. Kezdjük talán a legfontosabbal. Ezt így fogalmazhatnám meg: milyen műhelynek bizonyultak az egykori és mai középiskolák, valamint az egyetemek és főiskolák, általában a humaniorák, különösen pedig a filológus/nyelvészutánpótlás előkészítésében és biztosításában. A középiskolák mai helyzetét e tekintetben annál jobban ismerjük, hogy erről külön szót kellene ejtenem. De azt el kell mondanom, hogy végre a nyelv- és irodalomtanítás, a történelem oktatása, általában a humaniorák kezdenek rangjuknak és jelentőségüknek megfelelő helyet elfoglalni a középiskolákban és gimnáziumokban, ami kezdetnek nem rossz, sőt némi bizakodásra is okot ad.

Vajon mindez, amit itt a középfokú oktatásról két-három mondatban papírra vettem — mennyiben függ össze nyelvtudósaink vallomásaival? Ha figyelmesen végiglapozzuk ezeknek az egyéni vallomásoknak a kötetét, nyomban kiderül, hogy sok kollégánk nyelvesszé válásában döntő szerepe volt már a középiskolának, a gimnázium egy-egy szuggesztív erejű tanárának, aki diákjait rá tudta ébreszteni tantárgya szépségére. 1945 előtt elég sok volt a gimnáziumokban az ún. tudós tanár, akinek munkája nem csupán abban merült ki, hogy megtartotta a heti kötelező tanóráit, hanem könyvtárakban búvárokodva tudományműveléssel is foglalkozott. Tisztelet és elismerés illesse azokat a középiskolai kollégáinkat, akik ma is elég súlyos anyagi körülmények közepette, az iskolai feladatok súlya alatt görnyedezve és olykor szinte megrokknva, szabadidejükben szenvedéllyel és kitartással próbálják a tudományt művelni. Ezek az olykor mostoha körülmények és gáncoskodások közepette tevékenykedő középiskolai tanárok, akik közül sokuknak a szó igazi értelmében felettes hatóságaik megtiltották, vagy enyhébben szólva akadályokat gördítettek az elé, hogy tudományuk tevékenységét folytassanak — ezek a középiskolai tanárok váltak később tudományunk nagyjaivá. Ennek a határozottan kártékony álláspontnak csupán egyetlen példaként említhetem Lakó György pályafutásának azt az epizódját, amelyet ő elevenít fel visszaemlékezésében, hogy az 1939/40-es tanévben nem egy poros kisváros, hanem Budapest egyik gimnáziumában az igazgató-helyettes akadémikusok közt — hogy ti. egyik kollégája (Lakó György) az Eötvös-Kollégiumban a finn nyelv tanítását vállalta és a tudomány művelése iránt is érdeklődést mutatott — oda vezetett, hogy a tankerületi főigazgató-helyettes eltiltotta Lakó György magyar-német szakos tanárt a tudomány művelésétől, mondván „a gimnázium nem tudományos ambíciók táplálására való” (155). Sajnos előfordultak ilyen esetek is, de szerencsére vannak jó példák is. A középiskolák és gimnáziumok vezetőségének többsége, ha a tudomány művelése iránt érdeklődő tanár lelkiismeretesen végezte tanári munkáját, nem gátolta ebbeli tevékenységében, hiszen az előttünk fekvő vallomásokból is kitűnik, a megszólaltatott tudós nemzedék képviselői szinte kivétel nélkül valamilyen formában kapcsolatba kerültek a tudományműveléssel egyetemi éveik alatt vagy kezdő középiskolai tanári pályafutásuk során, tehát még mielőtt egyetemi tanszékre vagy tudományos kutatóintézetbe kerültek volna.

A tudomány iránti érdeklődést, az elkötelezettséget az egyéni adottságokon, a szellemi beállítottságon kívül befolyásolják és segíthetik az egyetemi évek, de ennek a folyamathoz az elindításában nagy szerepük lehet a középiskoláknak is, főleg azoknak a

tanároknak, szuggesztív egyéniségeknek, akik maguk is szenvedélyes elkötelezettjei szaktárgyuknak, s ezáltal diákjaiban is fel tudják kelteni az érdeklődést a szóban forgó szakma szépsége iránt, akikben a diákok példaképet látnak szakmai tudás és erkölcsi tartás tekintetében egyaránt. Kollégáink vallomásából több ilyen példát is idézhetnénk, de csupán egyre kívánok hivatkozni. Petőfi S. János, aki korszerű szövegtani tevékenységével nemcsak a nemzetközi, hanem hazai tudományos életünkben is elévülhetetlen érdemeket szerzett, egykori magyartanára, Ádám Jánosra így tekint vissza: „A szövegek — elsősorban az irodalmi szövegek — organizációjának (jelentéshordozó-képességének), funkciójának megismerésére irányuló igényem kibontakozását döntő módon magyartanáromnak, Ádám Jánosnak köszönhetem, akinek tevékenysége gimnáziumi pályafutásomon végigkísért. Ádám János tanár, ember és bennünket magával egyenértékű félként elfogadni tudó barát volt, a „tanár”, „ember” és „barát” szavak legteljesebb értelmében. Szaktanárként nem — vagy nemcsak — metanyelvi/metadiszkurzív szinten fejtegette, hogy mit jelent (mit jelent neki) egy-egy vers, hanem úgy olvasta azokat nekünk, hogy a csak kicsit „vajt fülűek” számára is szinte lehetetlen volt nem megérteni vagy legalább megsejteni ezt a jelentést. Teljes emberségét adva nem egyszer a tananyag kötelező tartalmának figyelmen kívül hagyása útján/árán próbált minket nemcsak irodalomra, hanem azon keresztül emberségre is oktatni . . . És mert annyira ember volt, tudott valódi barát is lenni. Megalkudni nem tudó emberként és tanítványait önfeláldozóan szeretni tudó barátként halt meg 1950-ben, a gimnázium igazgatójaként attól a Hatóságtól visszatértében, ahová tanítványait védeni ment” (215).

Amit sok esetben a középiskola elindított az egyes tudományok iránti érdeklődésben, azt jellegénél fogva az egyetem és a főiskola folytatta, esetleg más irányba terelte. A magasabb képzésre áhítózó ifjak életében a végső döntés, az ti. hogy valaki az irodalommal vagy a nyelvészettel kötelezi-e el magát, legtöbbször az egyetemi évek alatt következik be, a kötet vallomásai legalábbis ezt igazolják. A mai ötven éven felüliek nemzedékének nyelvészé válásában igen jelentős szerep jutott a párizsi École Normale Supérieure magyar testvérpárjának, az Eötvös-Kollégiumnak. Mai élvonalbeli nyelvészeink igen tekintélyes hányada ennek a nagy hírű intézménynek a neveltje, amelyet a negyvenes-ötvenes évek fordulóján a Rákosi-rendszer egyik napról a másikra egy tollvonással megszüntetett. Akik nyelvészé válásukról nyilatkoztak, mindannyian a legnagyobb elismerés hangján emlékeznek meg az ősi alma materről, annak szellemi légköréről, arról a mozgalmas intellektuális tevékenységről, amely az intézmény falain belül folyt. Sokszor és sokan megemlékeztek és méltatták az Eötvös-Kollégiumnak a magyar művelődésben és tudományban betöltött szerepét. A nagy elődök nemzedékének, vagy még pontosabban szólva: az Eötvös-Kollégium első generációjának olyan kiválóságai után, mint Kodály Zoltán és Szabó Dezső, Szekfű Gyula és Horváth János, Kuncz Aladár és Laczkó Géza; a sort még sokáig folytathatnánk a magyar tudomány és kultúra jeles személyiségeinek a felsorolásával. A magyar nyelvtudomány egy igen tekintélyes sor európai szintű tudós egyéniséggel büszkélkedhet, akik a Kollégium tagjai voltak, s akik közül a teljesség legcsekélyebb igénye nélkül megemlíthetem Gombocz Zoltánt és Eckhardt Sándort, Ligeti Lajost, Németh Gyulát vagy Bárczi Gézát, Pais Dezsőt és Zsirai Miklóst, Tamás Lajost és Gáldi Lászlót, de nem hagyhatom figyelmen kívül a ma is élők közül Keresztúry Dezsőt, aki ugyan nem nyelvész, de szelleme nem maradt hatás nélkül azokra a nyelvészekre sem, akik annak idején a Kollégiumban kapcsolatba kerültek vele, vagy Hadrovics László és Lakó György nevét is említhetem. Ez az Eötvös-kollégiumi szellem kisebb-nagyobb mértékben befolyásolta „vallomásos” nyelvészeink koncepcióját, amelyről szinte valamennyi visszaemlékezésben valóban szó is esik.

Deme László, aki egyébként maga is az Eötvös-Kollégium neveltje, visszaemlékezésében két nyelvésztípust különböztet meg. Szerinte az ún. hívő-folytató típus „azt tekinti a maga számára irányadónak, hogy mások . . . mit mondtak eddig és mit a továbbiakban a nyelvről” (9). A kételkedő-újrainduló típus pedig abból indul ki, hogy a nyelv mit mond neki önmagáról. Nem kételkedünk abban, hogy a nyelvészeket így is lehet tipizálni, s az is esetleg bizonyítható, hogy a nyelvészek közül sokan vannak olyanok, akik inkább az első,

vagy inkább a második típusba sorolhatók. Nyelvész-kollégáink vallomásaiból az derül ki, hogy kezdő korukban inkább a hívő s még egy jó ideig a folytató típusba sorolhatók, hiszen számukra ez a korszak a dokumentálódás, a szakirodalomban való tájékozódás korszaka. A kételkedésre, az újraindulásra épp a „hívő–folytató” korszak döbbsenheti rá a nyelvészt, ugyanis a szakirodalmi ismeretek birtokában egyre érzhetőbben kifejlődik a nyelvész kritikai érzéke, önálló véleményt képes kialakítani bizonyos jelenségekről, magyaráz szólva megtanul kételkedni. Ez utóbbi állításomat is szinte mindegyik vallomás igazolja.

Ha kollégáink vallomásaiból nyelvesszé válásukban az Eötvös-Kollégium kitüntetett szerepét hangsúlyoztuk, utalva azokra a tanáregyéniségekre, akik maguk is egykor az Eötvös-Kollégium neveltjei voltak, s később a magyar nyelvtudomány élvonalába kerülve egykeztek az utánuk jövő nemzedék képviselőiben a tudomány szeretetét állandósítani, mindez korántsem jelenti, hogy az Eötvös-Kollégium falain kívül szerzett képesítések tulajdonosait, akik tudásukat, műveltségüket nem a fenti intézményben, hanem valamelyik hagyományos universitas előadótermeiben és könyvtáraiban szereztek és gyarapították, a tudomány másodrendű művelőinek tekintené is valaki.

Mindentől függetlenül azt nyugodtan állíthatjuk, hogy a 20. században — ami egyébként a vallomásokból egyöntetűen kiderül — a nemzedékek egymásutánjában a nyelvesszé válás folyamatában mindenki megtalálta a maga szellemi mintaképét: Lazicius Gyula és Kniezsa István, Klemm Antal és Országh László, Melich János és Csúry Bálint, Szabó T. Attila és Tompa József vagy Balázs János, Martinkó András és O. Nagy Gábor, említhetném az apát fia társaságában, azaz Zolnai Gyulát és Zolnai Bélát, de visszanyúlhatnánk a 19. század nagy polihisztorához, Brassai Sámuelhez, és tőle elindulva utalhatunk Szarvas Gáborra, a két Szinnyeire, Balassa Józsefre, Simonyi Zsigmondra, Tolnai Vilmosra, nem is beszélve az eddig már említett nyelvtudósokról, akiknek előadásai, írásai formálták, alakították az utánuk következő nemzedékek és kortársak szemléletét.

A nyelvesszé válás kezdeti stádiumában, a dolgok természeténél fogva, az ifjabbak az idősebbektől kitaposott úton indulhatnak el. Az önállósodás útjára lépett ifjabb és az idősebb nemzedék között később megindul egy ún. nivellálódási folyamat. A szemléletmódok kölcsönhatása nem csupán a különböző nemzedékek között érvényesül, megfigyelhető az azonos nemzedéken belül is. A kölcsönhatás, a viszonylag egységes szemléletmód kialakulása a legérzékenyebb egy jól körülhatárolt munkaközösségen belül, amelynek tagjai azonos vagy nagyjából azonos téma kidolgozásán munkálkodnak, olykor függetlenül még a nemzedéki hovatartozástól is. Természetesen az idősebb nemzedék főlenye az ifjabb nemzedékhez viszonyítva, olykor gátló tényező lehet a kezdő nyelvész számára az önálló nyelvészlelet kialakításában, ám az esetek többségében az igen bonyolult kölcsönhatások hálójában is a legtöbben megtalálják az önálló szemlélet kialakításához vezető utat.

Az itt érintett folyamatnak igen meggyőző példáit olvashatjuk legtöbb kollégánk vallomásaiban is. Elegendő utalnunk a Nyelvtudományi Intézetben és a különböző tanszéken folyó vagy befejezett közös munkákra az ötvenes évektől napjainkig. A közös téma kidolgozása, ha nem is abszolút mértékben, de érzhetően befolyásolta sok tudományos munkatárs szemléletmódjának az alakulását. Természetesen a szemléletmód nem a teljes nivellálódás felé halad, mert hogy csak egy példát említsek, az MTA Számítástechnikai Központjában, ahol a hatvanas években többek között Kiefer Ferenc és Petőfi S. János is dolgozott, számítógépes nyelvészettel foglalkoztak, ám a közös matematikai szemlélet nem akadályozta őket abban, hogy Kiefer a jelentés tan felé, Petőfi pedig a szövegnyelvészet felé „hajoljon” el. Vagy a hatvanas évek második felében, midőn a Nyelvtudományi Intézetben javában folyt a magyar generatív nyelvtan előkészítése, noha a munkatársak a generatív nyelvemlélet szellemében dolgozták ki a rájuk eső részt, de a kérdéskör jellegétől függően mindegyik az általánosnak nevezhető szemléleten belül sajátos utat taposott ki magának. Az egykori magyar generatív nyelvtan munkatársai: Károly Sándor, Dezső László, Molnár Ilona, Nagy Ferenc, Szépe György (közülük a kötetben csak Károly Sándor és Molnár Ilona szerepel), más-más utat választottak, az egykori munkatársakat legfeljebb csak az új iránti fogékonyság, az új utak keresésének az igénye kapcsolja össze.

Természetesen még a legnemzetibb tudomány sem fejlődhet hermetikus elzártságban. Éppen ezért, szólnunk kell arról is, hogy nyelvész kollégáink visszaemlékezései alapján a magyar nyelvtudomány miként reagált az elmúlt négy-öt évtizedben az egyetemes nyelvészeti gondolkodásban bekövetkezett lényegesebb változásokra.

Egyet kell értenünk Károly Sándornak azzal a megállapításával, hogy a második világháború végén a „magyar nyelvészeti hagyományok az újgrammatikus iskola utóhatásának a jegyeit mutatták fel” (116), s az akkor induló nyelvésznevezdek ennek az örökségnek lett a folytatója. Hogy a magyar nyelvtudomány a második világháború végén miért csak az újgrammatikus iskola „utóhatásának a jegyeit mutatta fel”, ennek okait a két világháború közötti időszak gondolkodás- és szemléletmódjában kell keresnünk, sőt visszamehetünk akár a századforduló éveig is, de ennek elemzése túlságosan messze vezetne.

A hatvanas évek elejétől nyelvtudományunkban is megindul egy erőteljes erjedés. E kötet szerkesztőivel együtt a kívülálló is fölteheti a kérdést: vajon milyen irányzatok hatottak és hatnak a magyar nyelvészetre? A kérdésre adandó választ egyelőre csak az 1945 utáni korszakra tekintjük mérvadónak, minthogy kollégáinknak nagy többsége is ebben az időszakban vált nyelvészé.

Természetesen a kötetben szereplő szerzők az előbbi kérdést illetően nem képviselik (és nem is képviselhetik) az egész magyar nyelvtudományt, hiszen egyéni vallomásokról, véleményekről van szó, ám mint cseppben a tenger vize, ezekben a vallomásokban is benne van a lényeg, az tudniillik, hogy a Saussure utáni nyelvtudomány irányzatai igenis éreztetik hatásukat a magyar nyelvtudományban. A kérdés csak az: milyen erős és milyen mélységű ez a hatás? Csupán módszerek átvételéről, vagy gyökeres szemléletbeli változásokról van-e szó?

Az 1945-ös fordulatig terjedő időszakban — Károly Sándor megállapítására hivatkozva — nyelvtudományunk letéteményesei a két világháború közötti időszak vége felé az újgrammatikus irányzatnak egy enyhébb változatát képviselték, illetve annak utóhatása jegyében végezték kutatásaikat. Hasonlóképpen vélekedett Bárczi Géza is (Bevezetés a nyelvtudományba. Budapest 1953. 137.) A fő szempont a nyelvtörténet volt, ami csak fokozatosan engedett teret a leíró jellegű kutatásoknak. Ha meg akarnám nevezni azokat az irányzatokat, szemléletmódokat, amelyek gazdagították a kötetben szereplő nyelvészeink felfogását, akkor először a prágaiak funkcionális szemléletét kellene említenem, majd az amerikai deskriptív nyelvészet módszertana jöhetne számításba, de a generatív szemlélet hatása sem hanyagolható el. De utalhatok a beszédaktus- és a kommunikációelméleti kutatásokra, a szociolingvisztikai, szövegtani, pszicholingvisztikai vizsgálódásokra, valamint azokra a területekre, amelyeket — úgymond — feltételeznek az említett kutatási programok. Elég itt megemlítenem a szemiotikát, a jelentéstant, a pragmatikát stb.

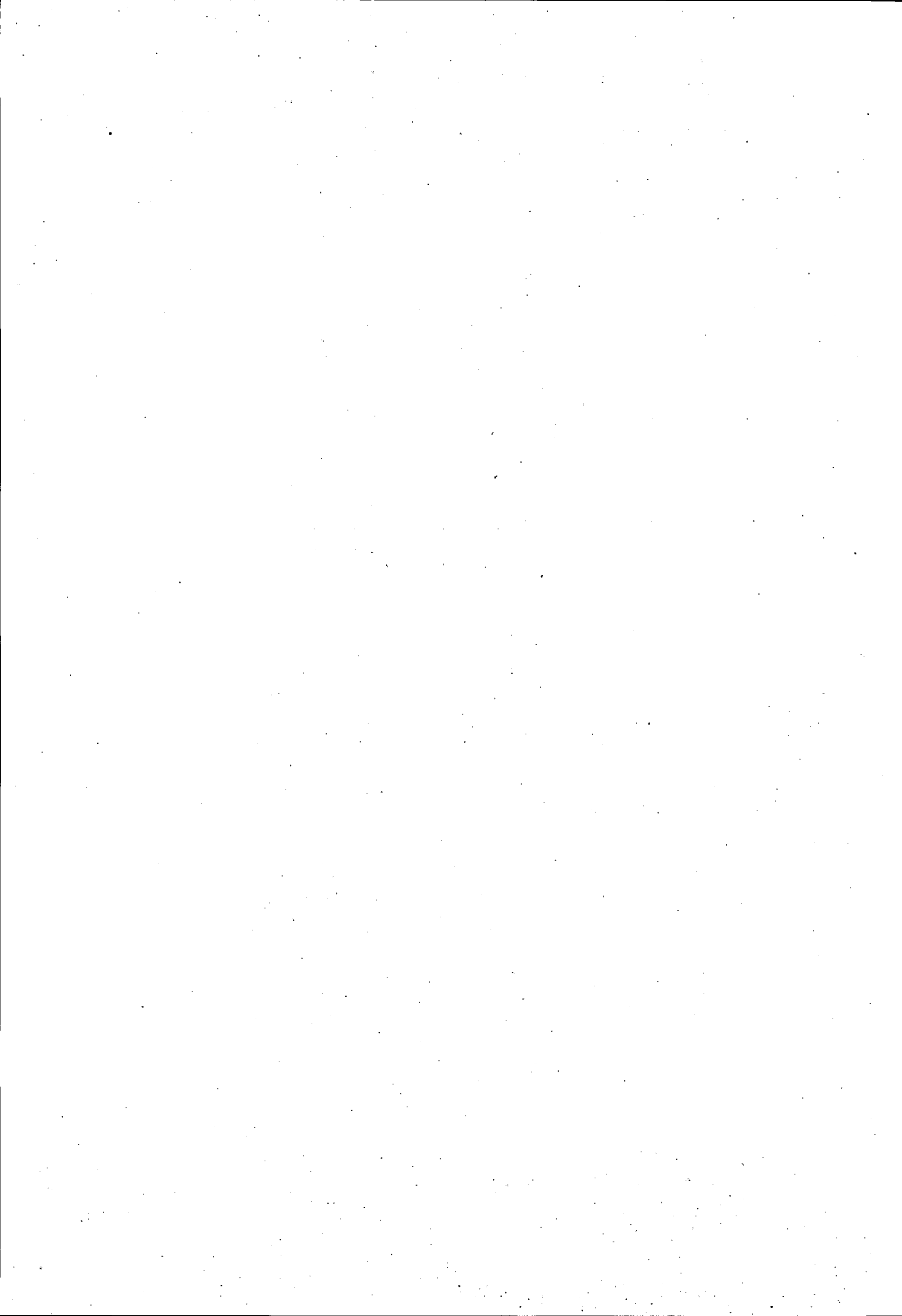
Ennek a kötetnek minden szubjektivitása ellenére is a legnagyobb tudományos érdeme az, hogy előtérbe állította — egyéni vallomások tükrében — nyelvtudományunk sarkalatos kérdéseit. Ugyanis a két szerkesztő — s ez az ő leleményességüket bizonyítja — úgy fogalmazta meg nyelvészeinkhez intézett kérdéseit, hogy a válaszokból egyértelműen kiderült: nyelvtudományunk az utóbbi négy-öt évtizedben gyökeres szemléletbeli változáson ment át, s ennek következményeként égetően szükségessé vált a magyar nyelvtudomány történetének tüzetes áttekintése, a magyar nyelvtudomány történetének megírása kezdetektől napjainkig.

A nyelvészetről — egyes szám első személyben című kötetnek ez a leglényegesebb célkitűzése, s az ebből levonható következtetésnek pedig arra kell ösztönöznie a szakmában érdekelt nyelvész kollégáinkat, hogy minél előbb elkészüljön a magyar nyelvtudomány története.

Úgy vélem, ha a nyelvtudományunk történetének megírására vonatkozó néhány megjegyzésem meghallgatásra találna is, Sz. Bakró-Nagy Marianne-nak és Kontra Miklósnak ez jelentené a legnagyobb elismerést. De ezen a „részreahljó” megállapításon túl

menően is, ennek a kötetnek önmagában van értéke. Jelentősége az, hogy két ember agyából pattant ki ennek a könyvnek az ötlete, és a magyar nyelvtudományban ennek az „új műfajnak” ők a megteremtői. Érdekes, tanulságos, olvasmányos kötettel lepték meg az olvasót, azért most nem a szerzők (szerkesztők) köszöntik az olvasót, hanem az olvasók a szerkesztőket.

MÁTÉ JAKAB

LINGUISTICA – Series C – RELATIONES (a nyelvtudomány neves művelőinek a Nyelvtudományi Intézetben meghívott előadóként tartott előadásainak szövege).

1. Kiefer Ferenc: **MODALITÁS**, 1990., 16 old., 100 Ft.
2. Wolfgang U. Dressler: **SPOKEN LANGUAGE – A Major Challenge to Linguistic Theory and Methodology**, 1990., 19 old., 30 Ft.
3. Fónagy Iván: **GONDOLATALAKZATOK, SZÖVEGSZERKEZET, GONDOLKODÁSI FORMÁK**, 1990., 44 old., 55 Ft.
4. Robert Ilson: **ASSEMBLING, ANALYSING AND USING A CORPUS OF AUTHENTIC LANGUAGE**, 1991., 54 old., 50 Ft.
5. Tarnóczy Tamás: **AZ EMBERI ÜZENETVÁLTÁSRÓL**, 1992., 55 old., 75 Ft.
6. Rácz Endre: **MONDATGRAMMATIKA ÉS SZÖVEGGRAMMATIKA**, 1992., 15 old., 40 Ft.
7. Fülei-Szántó Endre: **A VERBÁLIS ÉRINTÉS**, 1994., 59 old., 90 Ft.

A fenti kiadványokon kívül a Nyelvtudományi Intézet gondozásában készült el:

- *A Régi magyar kódexek 10. száma: SZENT MARGIT ÉLETE 1510 – A nyelvemlék hasonmása és betűhű átirata – bevezetéssel és jegyzetekkel*, 1990., 512 old., 336 Ft.
- **VITKOVICS-KÓDEX 1525 – A nyelvemlék hasonmása és betűhű átirata**, 1991., 300 old., 280 Ft.
- **A NYELVÉSZETRŐL – EGYES SZÁM ELSŐ SZEMÉLYBEN**, szerk.: Sz. Bakró-Nagy Marianne, Kontra Miklós, 1991., 267 old., 240 Ft.
- **TEMPORAL FACTORS IN SPEECH**, szerk.: Gósy Mária, 1991., 183 old., 300 Ft.
- **STUDIES IN SPOKEN LANGUAGES: ENGLISH, GERMAN, FINNO-UGRIC**, szerk.: Kontra Miklós, Várad Tamás, 1991., 130 old., 200 Ft.
- **RÉDEI-FESTSCHRIFT**, szerk.: Pál Deréky, Timothy Riese, Sz. Bakró-Nagy Marianne, Hajdú Péter, 1992., 480 old. 1500 Ft
- **PAPERS IN COMPUTATIONAL LEXICOGRAPHY**, szerk.: Ferenc Kiefer, Gábor Kiss, Júlia Pajzs, 1992., 357 old. 450 Ft.
- **BESZÉDKUTATÁS. TANULMÁNYOK AZ ELMÉLETI ÉS AZ ALKALMAZOTT FONETIKA KÖRÉBŐL**, szerk.: Gósy Mária és Siptár Péter, 1993., 212 old. 270 Ft.
- **PAPERS IN THE THEORY OF GRAMMAR. (A grammatikai modell szerkezetének legújabb megközelítései!)**, szerk.: Bánréti Zoltán, szerzők: Kálmán László, Bródy Mihály, Bimbó Katalin, Bánréti Zoltán, Rebrus Péter, É. Kiss Katalin, Bende-Farkas Ágnes, Maleczki Márta, Alberti Gábor, Bartos Huba, Rádai Gábor, 1994., 289 old. 290 Ft. Az Országos Tudományos Kutatási Alap támogatásával.
- **KÉTNYELVÜSÉG ÉS MAGYAR NYELVHASZNÁLAT**, szerk.: Kassai Ilona, 1995., 318 old. 330 Ft.
- **BESZÉDKUTATÁS 1994**, szerk.: Gósy Mária, 1994., 241 old. 250 Ft.

A Theoretical Linguistics Programme, Budapest University (Eötvös Loránd Tudományegyetem) és Research Institute for Linguistics of the Hungarian Academy of Sciences (MTA Nyelvtudományi Intézete) kiadásában Working Papers in the Theory of Grammar című sorozat a grammatikaelmélet legújabb kutatási eredményeiről közöl tanulmányokat. Minden szám ára belföldön 175 Ft, külföldön (postaköltséggel) 5 USD.

- * Vol. 1. No. 1. Michael Brody: **PHRASE STRUCTURE AND DEPENDENCE**, 1994. 28 old.
- * Vol. 1. No. 2. Katalin É. Kiss: **GENERIC AND EXISTENTIAL BARE PLURALS AND THE CLASSIFICATION OF PREDICATES**, 1994., 33 old.

**A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
NYELVTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK KIADVÁNYAI**

LINGUISTICA – Series A – STUDIA ET DISSERTATIONES (új kutatási eredmények, konferenciák előadásai)

1. **BESZÉLT NYELVI TANULMÁNYOK**, szerk.: Kontra Miklós, 1988., 180 old., 70 Ft. (elfogyott)
2. Gósy Mária: **BESZÉDÉSZLELÉS**, 1989., 261 old., 95 Ft. (elfogyott)
3. **ÉLŐNYELVI TANULMÁNYOK**. Az MTA Nyelvtudományi Intézetében 1988. október 5-6-án rendezett élőnyelvi konferencia előadásai, szerk.: Balogh Lajos, Kontra Miklós, 1990., 228 old., 180 Ft.
4. Pajzs Júlia: **SZÁMÍTÓGÉP ÉS LEXIKOGRÁFIA**, 1990., 83 old., 95 Ft.
5. Kontra Miklós: **FEJEZETEK A SOUTH BEND-I MAGYAR NYELVHASZNÁLATBÓL**, 1990., 188 old., 200 Ft.
6. Bánréti Zoltán: **NYELVTAN – KOMMUNIKÁCIÓ – IRODALOM TIZENÉVESEKNEK**. Alternatív képességfejlesztő program az általános iskolák felső tagozata számára — programleírás, 1990., 99 old., 95 Ft.
7. Kemény Gábor: **SZINDBÁD NYOMÁBAN**. Krúdy Gyula a kortársak között, 1991., 128 old., 140 Ft.
8. **NORMATUDAT – NYELVI NORMA**, szerk.: Kemény Gábor, 1992., 257 old., 170 Ft.
9. **TÁRSADALMI ÉS TERÜLETI VÁLTOZATOK A MAGYAR NYELVBEN**, szerk.: Kontra Miklós, 1992., 189 old., 200 Ft.
10. Elekfi László: **A MAGYAR HANGKAPCSOLÓDÁSOK FONETIKAI ÉS FONOLÓGIAI SZABÁLYAI**, 1992., 112 old., 150 Ft.
11. Zsilka János: **NYELVI RENDSZER – PALINTONIA**, 1993., 195 old. 290 Ft.
12. Kabán Annamária: **A MAGYAR TUDOMÁNYOS STÍLUS A KEZDETEKTŐL A FELVILÁGOSODÁS KORÁIG**, 1993., 132 old., 250 Ft.
13. Szende Tamás: **A BESZÉD HANGSZERELÉSE**, 1995., 131 old., 290 Ft.
14. András Kornai: **ON HUNGARIAN MORPHOLOGY**, 1994., 174 old., 390 Ft.
15. **HAJDÚ PÉTER 70 ÉVES**, szerk.: Sz. Bakró-Nagy Marianne, Szió Enikő, 1993., 432 old., 1500 Ft.
16. **A MAGYAR NYELVI NORMA ÉRVÉNYESÜLÉSE NAPJAINK NYELVHASZNÁLATÁBAN**, szerk.: Kemény Gábor, Kardos Tamás 1994., 188 old., 300 Ft.
17. **ZUR FRAGE DER URALISCHEN SCHRIFTSPRACHEN**, szerk.: Gábor Zaicz, 1995., 153 old., 290 Ft.
18. Siptár Péter: **A MAGYAR MÁSSALHANGZÓK FONOLÓGIÁJA**, 1995., 124 old., 290 Ft.

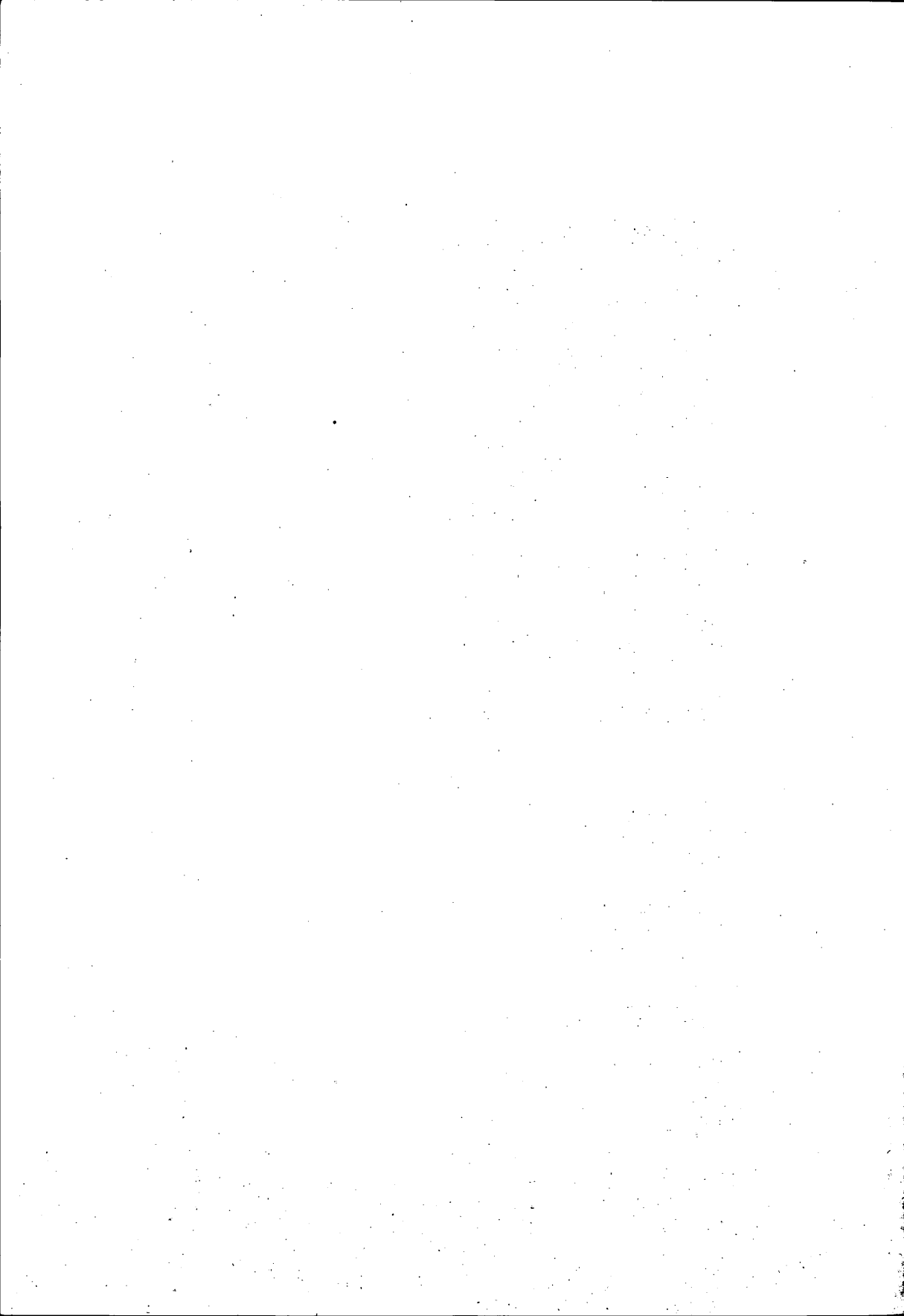
LINGUISTICA – Series B – DOCUMENTA (nyelvi dokumentumok, szöveggyűjtemények, adattárak, további kutatások alapjául szolgáló források)

1. Sándor Csúcs, László Honti, Zsuzsa Salánki, Judit Varga: **STATISTIK DER URALISCHEN LAUTENTSPRECHUNGEN**, 1991., 250 old., 300 Ft.
2. **SZÖVEGGYŰJTEMÉNY A TÁJNYELVI VÁLTOZATOK KÖRÉBŐL**, szerk.: Balogh Lajos, 1993., 181 oldal, 274 Ft.

- * Vol. 1. No. 3. László Kálmán: **CONDITIONALS, QUANTIFICATION AND BIPARTITE MEANINGS**, 1994., 33 old.
- * Vol. 1. No. 4. Zoltán Bánréti: **MODULARITY IN SENTENCE PARSING: GRAMMATICALITY JUDGMENTS BY BROCA'S APHASICS**, 1994., 32 old.
- * Vol. 2. No. 1. Anna Szabolcsi: **STRATEGIES FOR SCOPE TAKING**, 1995., 40 old.
- * Vol. 2. No. 2. Gábor Rádai, László Kálmán: **COMPOSITIONAL INTERPRETATION OF COMPUTER COMMAND LANGUAGES**, 1995., 31 old.
- * Vol. 2. No. 3. László Kálmán: **STRONG COMPOSITIONALITY**, 1995., 28 old.
- * Vol. 2. No. 4. Michael Brody: **TOWARDS PERFECT SYNTAX**, 1995., 50 old.

A felsorolt kiadványok megrendelhetők levélben vagy telefonon, ill. megvásárolhatók az MTA Nyelvtudományi Intézetében:

MTA Nyelvtudományi Intézete
Budapest I. kerület
Színház utca 5-9.
1250 Budapest, Pf.: 19.
Tel.: 175-82-85
Fax: 212-20-50

SZERZŐINK FIGYELMÉBE

A Nyelvtudományi Közlemények az uráli stúdiók, az általános nyelvészet (nyelvelmélet, nyelvfilozófia, pszicho- és szociolingvisztika, nyelvtipológia, arealógia) és fonológia-fonetika területéről közöl cikkeket, tanulmányokat, ismertetéseket magyar nyelven, de indokolt esetben idegen (angol, francia, német, orosz) nyelven is. Szerzőinktől az alábbiakat kérjük:

1. A magyar nyelvű tanulmányokhoz mellékeljenek idegen nyelvű vagy idegen nyelvre fordítandó összefoglalást (ennek terjedelme az eredeti cikk terjedelmének 5%-át nem haladhatja meg), amelynek szintén tartalmaznia kell a tanulmány címét.

2. A közlésre szánt cikkeket mindenféle tipográfiai jelölés nélkül juttassák el szerkesztőségünkhöz. Kizárólag a nyelvi adatok kurzív szedésére (a nyelvi példák egyszeri egyenes és folyamatos aláhúzásával) és az értelmi kiemelés ritkított szedésére (szaggatott aláhúzással) tehetnek javaslatot a szerzők. Kapitálchen, félkövér stb. jelöléseket nem fogadunk el.

3. Kérjük, hogy a folyóiratok kötetszámát arab számokkal jelöljék a szerzők. A kötetszám és a lapszám közé tegyenek kettőspontot.

4. Kézírt írott betoldásokat ne alkalmazzanak a gépiratban, az esetleges cirill betűs adatokat, idézeteket stb. cirill géppel írják be, s egy oldalra 30 sornál több szöveget ne gépeltessenek (egy sorban 60 leütés).

5. A fenti feltételeknek meg nem felelő kéziratokat nem fogadjuk el.

6. A szerzők választhatnak a hagyományos jegyzetelési eljárás és az újabban szokásos irodalmi hivatkozás rendszere (szerző, évszám, lapszám) között, mindkettőt elfogadjuk, de az utóbbit preferáljuk.

A Nyelvtudományi Közlemények lapgazdája 1990-től a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete. Mivel az Intézet a terjesztést is magára vállalta, a folyóirat a szerkesztőség címén:

A Magyar Tudományos Akadémia
Nyelvtudományi Intézete
1014 Budapest I., Színház u. 3-5. I. em.
1250 Budapest Pf. 19.

rendelhető és vásárolható meg.

Számlaszám: MNB 232-90173-1738.

Egy kötet ára 300 Ft, illetőleg külföldre küldve 10 \$.

From 1990 on, Nyelvtudományi Közlemények is going to be published by the Research Institute for Linguistics of the Hungarian Academy of Sciences. It will also be circulated by the institute; it can be ordered and bought at the following address:

A Magyar Tudományos Akadémia
Nyelvtudományi Intézete
Budapest 1250, Pf. 19.
Hungary

Bank account number at Magyar Nemzeti Bank (Hungarian National Bank)
232-90173-1738.

A single volume costs 300 HUF; when mailed abroad (mailing costs included) 10 \$.

Ára: 300 Ft

ISSN 0029-6791

MTA NYELVTUDOMÁNYI INTÉZETE, BUDAPEST